

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

červenec 2021

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

zdravíme vás u prázdninového čísla. S ohledem na meteorologické dění takřka symbolicky proběhl letošní letní slunovrat. Extrémně horká a suchá perioda poloviny měsíce byla 21. června ukončena prvními silnými bouřkami, které posléze několik dní bičovaly střed Evropy. S pomyslným vyvrcholením v podobě tornáda na jihu Moravy. Právě kolem této události se rozpoutala velmi živá a mediálně

Z obsahu tohoto čísla:

Jedenáctý ročník farmářských trhů.....	2
Na kafičko s... Pavlem Křížkem.....	2
Šetrné kosení trávníků a zlepšování.....	4
Nazeleno - o prostředcích drobných.....	5
ZRNÍ zahraje koncert pro Česko bez.....	6
Fenomén strakonických zahrádkářských	7
Do Rovné a okolí za Milošem Smatkem.	9
Bělosvrnka lísková.....	12
Večer s dokumentem - 89. díl.....	12
Pozvánky - červenec 2021.....	13
Greta Thunberg - Náš dům je v.....	14
O kraji hýřícím barvami a krásou.....	15
Červencové zajímavosti Jirky Wagnera..	16
Píseň o lesní jahodě.....	17

vděčná diskuze. Zatímco převážná část populace přírodní katastrofu vnímala jako náhodu, tragédii nebo zkrátka extrémní bouři, druhý a méně početný tábor naopak situaci bagatelizoval s názorem, že tornádo čas od času i v našich polohách vznikne a teď poprvé bylo tak kvalitně zdokumentováno a napáchalo takové škody. Osobně nabízím ještě třetí úhel pohledu. Je již dlouho známo, že probíhající klimatická změna se bude v kontinentálních částech světa prezentovat zejména nejrůznějšími meteorologickými extrémy. I když balík ročních teplot zvýšený o jeden nebo dva stupně by za normálních okolností pocítil jen málokdo z nás, projevy v rozkolísanosti počasí zachytíme o poznání lépe. Při střízlivém pohledu si nemyslím, že by bylo červnové moravské tornádo jen shodou okolností, na druhou stranu se však ani nedomnívám, že jde o akt rozhněvané Gaii, snažící se vyčistit si svůj zavšivený kožich. Jde o jeden z extrémních meteorologických projevů, které budou při současném vývoji stále častější. Podle názoru mnoha odborníků probíhá trend klimatických změn dokonce rychleji, než bylo dosud předpovídáno (viz např. [zde](#) nebo [zde](#)). Ale rozhodně není úplně pozdě na konkrétní změny (třeba ty načrtnuté covidovým zbrzděním společnosti).

Foto Roman Szpuk

Přejeme příjemné léto bez extrémů, váš Kompost. -jj-

Reakce, příspěvky, odběr: jan.juras@knih-st.cz

Archiv čísel: www.knih-st.cz/kompost

Ohlédnutí

Jedenáctý ročník farmářských trhů opět v plné síle

Po loňské víceméně apatické sezóně, kdy nemohlo být kvůli neustále se měnícím opatřením naplánováno takřka nic, jsme letos na jaře s napětím očekávali vývoj situace. U akcí typu farmářských trhů je třeba některé organizační záležitosti zajišťovat i s dvouměsíčním předstihem, proto příprava na letošní ročník probíhala naslepo. Zatímco lidé po celou zimu a jaro ve-sele nakupovali v plných supermarketech a obchodních centrech, prodej na venkovních trzích byl blahosklonně povolen až na začátku dubna. Pro strakonické farmářské trhy to znamenalo 10 dní na všechny další přípravy, zkontaktování prodejců a seznání návštěvníků. Obě strany byly svým vlastním způsobem nedočkavé a hladové, takže se prostor trhu na strakonickém Velkém náměstí podařilo obstojně zaplnit hned při prvním termínu 16. dubna. Sice byl pro první dubnové termíny v platnosti zcela nesmyslný zákaz prodeje rukodělného a dalšího podobného zboží, přesto jsme tento zkomplikovaný nástup zvládli bez ztráty kytičky a v květnu už se vše rozjelo na plné obrátky. Bylo dokonce dosaženo pomyslného stropu a kapacity tržiště rekordní účastí 37 prodejců.

Foto -jj-

nat pro producenty zboží s přidanou hodnotou jisté odbytiště a pro návštěvníky trhů zase možnost, jak pořídit věci s příběhem, které třeba nikde jinde není možné sehnat. A co víc - farmářské trhy se pro mnohé staly místem komunitního setkávání. Kromě plných košíků je potěšující vidět hloučky lidí, kterák mezi nákupy spočívají v živém rozhovoru v brzkém pátečním odpoledni. Určitě alespoň trochu tak, jako za starých časů.

Na podzimní sérii šesti trhů se můžete těšit počínaje 10. září, opět ve 14 denních intervalech až do 19. listopadu. Pokud doma sklídíte nebo vyprodukuje více, než jste sami schopni zpracovat či rozdat, můžete zkusit udat své přebytky formou jednorázového prodeje na trzích. Vaše účast bude bez poplatku a v tomto speciálním případě nemusíte ani splňovat žádné další podmínky dané živnostenským zákonem. -jj-

Jestli něco letos opravdu „frčelo“, pak to byly sazenice všeho druhu. Těžko říci, jestli je to způsobeno stejným fenoménem, kterým mizí rekreační objekty na realitních webech, nebo letošní invazí plzáků, ale tohle zboží se točilo opravdu rychle. Bylo opět velmi příjemné pozorovat korzující protužené košíky plnicí se šťavnatými saláty a dalšími dobrotami regionálních pěstitelů a producentů (mimořádně výborná bezobalová pomůcka a navíc stylová). Fotogalerie jednotlivých termínů jsou s ostatními zajímavostmi k dispozici na [facebooku](#) farmářských trhů.

Zbývá než doufat, že téměř celoroční agónie, které byli malo-prodejci vystaveni, se fatálně podepsala jen na nepatrném zlomku z nich. V mnoha ohledech se naopak zdálo, jako by tento alternativní způsob prodeje chytil svůj druhý dech. Byli bychom rádi, kdyby strakonický prodejní prostor mohl zmean-

Překopávky

Na kafičko... s Pavlem Křížkem

Dnešní (nejen) mediální svět je plný bezduchých výkřiků a pojednání o předních osobnostech showbyznysu a jiných "celebritách". Možná stejně jako já postrádáte informace o na první pohled obyčejných lidech kolem nás, kteří se však zabývají neobyčejnými věcmi a přispívají do mozaiky veřejného prostoru hodnotněji než přifouklé a uniformní příběhy moderních hvězd. Formou občasníku by tento seriál rozhovorů měl nabízet poznávání zajímavých a nenápadných miniosobností našeho regionu. A to vše samozřejmě s návazností na zaměření našeho časopisu - eko témata, zdravý životní styl, ochranu přírody...

První člověk, který uvízl v mé síti, je Pavel Křížek - bosochodec, jehož úžasné fotky z cest do blízkého i vzdálenějšího okolí jste možná zachytili na sociálních sítích. Na první pohled z nich na vás dýchne nejen vyrovnanost a úzké spojení s přírodou, ale i nekonformní pojetí túr, na kterých je Pavel většinou doprovázen svými třemi fenkami.

Pavle, začal bych Tvým bosým stylem. Co Tě k němu přivedlo, jak dlouho ho už praktikuješ a co Ti přináší?

Vždycky jsem vlastně nerad nosil těžké turistické boty. Bylo mi v nich nepohodlně a horko, tak jsem zkoušel různé možnosti. Většinou běžecské Salomonky nebo sandály. Pak jsem asi před 5 lety na podzim potkal v Bavorsku na jednom z horských vrcholů pána, který tam šel úplně bos. Po kamení, šterku, a vypadal docela spokojeně. Tak jsem to taky musel zkusit. Prvních pár pokusů jsem zkoušel na polních cestách a přišlo mi to fajn. Noha tedy nejprve trochu pálila, ale s každým dnem jsem zvládal delší a delší vzdálenosti. Zvláště s přicházejícím létem to bylo moc příjemné. Za necelý měsíc jsem si na to už zvykl tak, že jsem podnikal bosé výlety po Šumavě. Ze začátku jsem si cesty musel hodně plánovat kvůli terénu. Koupil jsem si i pěknou knihu o bosém chození - Naboso od Daniela Howela, která mě ještě víc utvrdila v tom, že bych měl v tomto pokračovat. Letos na podzim už to bude pátý rok, co jsem s tím začal, a za tu dobu se mi podařilo objevit spoustu benefitů, ale i negativ, na které je třeba si dát také pozor. Co mně na tom nejvíc vyhovuje? Asi ta svoboda. Můžu chodit jakýmkoliv terénem, vodou, bahnem, po sněhu, a nemusím nikde pak sušit plesnivé a špinavé boty. Co mě na tom hodně vzalo, je i to, že je to jedna z forem otužování. A vyplavují se při tom endorfiny podobně jako při zimním plavání. Takže z takového běhu ve sněhu se vrátím vždycky hodně nabitý.

Z Lipna, foto Pavel Křížek

Když už jsi nakouzl to otužování – z Tvých fotek z cest je znát, že se mu věnuješ často, v podstatě kdekoli a předpokládám také, že venku do vody chodíš už celoročně. Dá se o otužování říct to samé, co o bosém chození, nebo jsou ty důvody odlišné?

Otužování jsem se začal věnovat ještě dříve než bosé chůzi, cca před 9 lety. A jak říkají otužilci - kdo s tím jednou začne, ten už neskončí. I když můžu říct, že se mi do vody nikdy nechce, ale ten pocit, když to zase zvládnou, je úžasný. Hodně mi to pomáhá jak při zvyšování imunity, tak i po psychické stránce. Kolikrát mě to úplně resetuje, když je třeba nějaký náročný den. Někdy se otužuju i vzduchem, jdu běhat jen tak nalahko, v kratasech při mínusových teplotách. To je ale spíš vhodné do sportování, jinak když chodím fotit v zimě po rozhlednách východy slunce nebo někde dlouho postávám, dokážu se taky slušně nabalit. Co byl pro mě za letošní zimu asi největší zážitek, bylo koupání pod vodopádem v Bodenmais, kde tekla voda z tajícího sněhu. Byl to obrovský příliv energie a radosti. Zase úplně jiný pocit než při plavání ve stojaté vodě. Baví mě v tom objevovat nové věci, ale zároveň se pohybovat v hranicích mých limitů, aby to sloužilo zdraví.

Fotky z víkendových výprav a z pozorování východů slunce zveřejňuješ pravidelně na svém [facebookovém profilu](#). Často své reporty doprovází úžasnými záběry z dronu. Jak se Ti daří tohohle časově náročného koníčka kloubit s prací a ostatními aktivitami?

Hrad Helfenburk z dronu, foto Pavel Křížek

Jelikož jsem těžký introvert, je pro mě trávení času někde o samotě, nejlíp v přírodě, jedna z priorit. Možná to je i jeden z důvodů, proč sdílím fotky z výletů na FB profilu. Je to takové bezkontaktní, nikoho nepotřebuji s sebou, ale zároveň tak sdílím s někým svoje zážitky a kouknu se, kde byli ostatní. Žiju skromně, moje malinké bydlení jsem si asi před 15 lety postavil za moje první výplaty po škole, proto mám i spoustu času na výlety a další aktivity a hlavně na moje psí holky. Je super, že jsem si našel i práci s dobrou pracovní dobou, díky které se můžu těmto věcem věnovat.

Vím, že na to bude obtížná odpověď, ale přece jenom - máš nějaká místa, která Ti z výletování utkvěla v mysli víc než ta ostatní, kam se opravdu rád vracíš, nebo pro Tebe mají zvláštní hodnotu?

Pravidelně se vracím třeba do Českého Švýcarska, to je kouzelné. Hlavně v podzimních měsících, kdy je všechno barevné. Podzim je roční období, které mám nejradši, proto si na něj šetřím i většinu dovolené. Často taky jezdím do Rakouských Alp k jezeru Wolfgangsee, kde si vždycky postavím stan přímo u jezera a vidím tu nádheru přímo z pelechu. Tam se dá podnikat spousta výletů a objevuji tam pořád nová místa. Na spoustu vrcholů už jsem tam vylezl i bosky. Ale taková moje nejoblíbenější hora je Watzmann. Ten je úchvatný a přechod jeho hřebene je nezapomenutelný zážitek. Naposledy jsem ho přecházel v barefoot botách.

Pak samozřejmě Šumava, ta je doma. Tam mám nejradši vyhlídku na Malém Roklanu, Hadí vrch a okolí Javorníku. Krásné je to i v okolí Blanice u hradu Hus nebo na Stožecku u Dobré. Ale všude se něco najde, výlety moc dopředu neplánuji, takže se rozhoduji dle chuti a situace. A samozřejmě v okolí Strakonice rozhledna na Kbílu a její bezkonkurenční východy slunce.

Jak už bylo řečeno, na cestách Tě doprovázejí Tvé tři fenky (podle fotografií na většině výprav). Cestování s nimi má určité svá specifika - můžeš nám to přiblížit?

Asi největší rozdíl je ve výběru lokalit. Musím vždycky najít místa, kde není moc silnic, a jelikož se malá Barunka z útulku, která byla týraná, bojí lidí, tak i výlety, kde jich moc nepotkáme. Pokud nespíme ve stanu, hůře se shání ubytování, ale už mám po republice vytipovaných pár míst, kam se rád vracím, a zkouším pořád nová. Jinak ony jsou zvyklé na pohodlí, takže chtějí mít i ve stanu to, co doma - měkkou podložku, velké polštáře, letos jsem to ještě vylepšil o dvojspacák, který pokryje celou plochu stanu, aby nikomu nebyla zima. Musím počítat i s pitnou vodou, krmením, takže batoh, který s sebou nesu, je pak obrovský.

Vrátil bych se ještě ke zdravému životnímu stylu. Víš, že už jsi nějaký čas vyznavačem rostlinné stravy. Jaké důvody pro veganství byly v Tvém případě ty rozhodující? Jaké máš doposud zkušenosti, a provázely Tě na téhle cestě nějaké změny?

Ke změně stravování mě vlastně dost motivovala i moje bosá chůze. Možná proto, že mě donutila trochu zpomalit a začít o věcech víc přemýšlet. Chvilku jsem byl vegetariánem, ale jelikož jsem kvůli tomu stejně pořád podporoval ty šílené věci, co děláme se zvířaty, dal jsem se na čistě rostlinnou stravu. Dává mi to smysl už proto, že je to nejšetrnější způsob naší výživy jak z hlediska soucitu se zvířaty, která při živočišné výrobě hodně trpí, tak celkově k planetě, kterou tolik nezatěžuje. A je zároveň i zdravý. Pocítil jsem to na sobě hned první rok. Na jaře mi zmizely moje každoroční pylové alergie a celkově jsem se cítil takový lehčí. Musím dodat, že každý den sportuji a že mi moje strava bez problémů pokryje i někdy dost náročný energetický výdej a regeneraci. Ze začátku bylo asi nejhorší všechno nastudovat, hodně mi v tom pomohla třeba videa od Pavla Houdka na YouTube, kde přehledně vysvětluje, na co si dát pozor, jak sestavit správně jídelníček, a další tipy. Zkouším také různé druhy receptů a výběr jídel a chutí je obrovský. Dá se dokonce v rostlinné verzi udělat i klasická česká kuchyně, jako svíčková nebo knedlo zelo. I v supermarketech se dá už spousta věcí nakoupit, takže nic náročného. Už bych určitě neměnil, naopak se v tom chci ještě posouvat, protože veganství není jen o jídle, ale o dalších věcech, kterými ubližujeme naší planetě a životu na ní.

Buk na Ždánově v místě zaniklé obce, foto Pavel Křížek

Čistější mysl, zlepšení zdraví a kondice budou, předpokládám, důvodem pro Tvou abstinenci od alkoholu. Nebo tam vidíš ještě jiné souvislosti?

Alkohol mi nedělal moc dobře hlavně při sportu, ale postupně jsem ho přestal pít po mé transformaci, ke které bylo jako spouštěč úmrtí v blízké rodině a jeden zdravotní problém, kdy jsem se málem dotknul smrti. Někdy musí člověk prostě dostat pár facek, aby se probral. V tu dobu u mě došlo asi k největší vnitřní změně, začal jsem si více vážit života, pouštěl jsem spousta věcí, které mi nesloužily, a alkohol byla jedna z nich.

Pavle, děkuji za rozhovor a otevřenost a přeji Ti mnoho nejen cestovatelských zážitků v blízké i vzdálené budoucnosti.

Šetrné kosení trávníků a zlepšování biodiverzity ve městě Písku

Město Písek se v roce 2018 přidalo k městům, která se z důvodu dlouhotrvajícího sucha rozhodla při sečení trávníků postupovat šetrněji k přírodě. V tomto roce proto bylo s městskými službami dohodnuto, že se travnaté plochy budou sekat oproti předešlým letům na vyšší výšku a méně často. Současně s tím došlo u ploch, u kterých pozorujeme největší podíl kvetoucích rostlin, k cílenému vynechání seče. Tento způsob vynechávání seče se označuje jako mozaiková seč, a na území města Písku se postupně objevuje na více jak třech hektarech. Tím, že se část plochy neposeče, dokáže porost zadržet více vláhy, ochlazuje své okolí a slouží také různým vývojovým stádiím hmyzu. Ten v nepokosených plochách nalézá útočiště, životní prostor nebo potravu. Díky tomu je zde v maximální možné míře podporována biodiverzita a zlepšuje se místní mikroklima.

Aby byly mozaiky ve městě vizuálně atraktivní, nechali jsme je na zkušebních plochách při poslední seči vysekat ve formě neobvyklých ornamentů organických tvarů. Tento pro občany pohledově zajímavý způsob mozaikové seče získal mezi lidmi kladnou odezvu, a proto jej chceme dále rozšiřovat například na travnaté plochy uvnitř sídlišť. V případě dlouhotrvajícího sucha a vysokých teplot přistupujeme též k

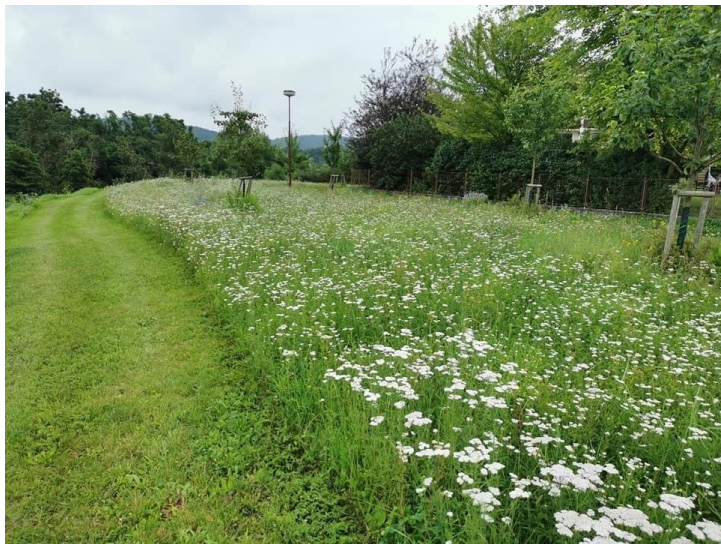

Foto archiv Městských služeb Písek, s.r.o.

v blízké době umístění hmyzích domků. Přínosem všech uvedených opatření je tedy lepší zadržování dešťových srážek, podpora biodiverzity rostlin, hmyzu a ptactva a dále pak zlepšování mikroklimatu městského prostředí.

Ing. Ondřej Kofroň, koordinátor městské zeleně, Odbor životního prostředí MěÚ Písek

úplnému přerušení sečení, dle potřeby až po dobu několika týdnů. Díky tomu se minimalizuje vypalování trávníků a doba, kterou by musely trávníky následně vynaložit ke své regeneraci.

K lepšímu zadržování vody ve městě a větší biodiverzitě dále přispívají i nově zakládáné květnaté louky, které vznikly na Jiráskově nábřeží, kde doplňují komunitně založený ovocný sad a zlepšují tak jeho funkce. Dále se pak objevují v prostoru nazývaném jako Park ptactva, který byl nově vymezený v okolí chodníku propojujícího obchodní zónu u obchvatu s městskou částí Hradiště. Cílem tohoto parku je podpořit ptactvo a mizející hmyz ve městě. Z tohoto důvodu jsou v parku kromě založené květnaté louky vysázeny stromkové dříviny, hrušně a moruše, které ptactvu a hmyzu zajistí lepší potravní možnosti. V jejich okolí by se výhledově mohla instalovat krmítka nebo ptačí pítka a budky. Na obou zmiňovaných lokalitách také plánujeme

Nazeleno – o prostředcích drobných ekologických úspor

10. díl – Zahradničení

Přírodním principům zahradničení a permakultury se v našem časopise věnujeme poměrně často. Tento díl seriálu Nazeleno se tedy bude s tématem do určité míry prolínat. Zaměříme se v něm však více na ekologickou stopu některých výrobků a postupů, případně na konkrétní negativní dopady některých činností v zahradě na životní prostředí. Opět se budeme pohybovat na poměrně rozmanité škále od hospodaření podle přírodních principů až po moderní styl zahradničení založený na neustálém soupeření s přirozenými pochody a používání velkého množství chemických látek, vstupů a energií.

Uzavřený cyklus

Moderní zahradničení se v mnohém podobá fungování naší civilizace. Zahrada a půda jsou zdrojem, který musí být zvenčí dopován látkovými a energetickými vstupy, abychom zde s omezenými znalostmi a v pohodlí získali výnos bez ohledu na ostatní účastníky procesu. Současně vzniká velké množství (i když většinou přírodního) odpadu, se kterým si nevíme rady a v mnoha případech jej nedokážeme efektivně využít. Naproti tomu přírodní zahradničení se snaží porozumět přirozeným pochodům v ekosystémech a na zahrádce je pouze usměrňovat a využívat v náš vlastní prospěch. Ve snaze o šetrnější zahradničení je určitým ukazatelem (a měl by být i cílem) co možná nejvíce uzavřený koloběh materiálů. Minimální vstupy a výstupy pak současně radikálně snižují ekologickou stopu našeho počínání.

Půda, hnojiva, chemie...

Moderní způsob zakládání nebo obnovy záhonů spočívá v cestě automobilem do hobby marketu a nákupu několika pytlů speciálního substrátu (na muškáty, na jahody, na rajčata nebo jen tak, aby bylo kytičkám lépe). Drtivá většina z nich však obsahuje rašelinu. Na první pohled žádný problém. Rašelina se však dá přirovnat k fosilním palivům. Jednak vznikala po velmi dlouhou dobu akumulací uhlíkatých látek, které jsou tak uvolňovány do oběhu, jednak se její těžbou ničí

Foto -jj-

cenné ekosystémy, které v přírodě fungují podobně jako mokřady. Rašelině pokrývají 2 % zemského povrchu a mají potenciál brzdit klimatickou změnu. Přes 90 % světové těžby rašeliny jde právě na vrub výroby zahradnických substrátů. Přitom má tento materiál velmi kyselou reakci a primárně je vhodný jenom k pěstování acidofilních rostlin (např. rododendronů). Pokud už musíme pořizovat nový substrát, vždy bychom měli volit ten bez rašeliny. Každopádně s výjimkou extrémních případů můžeme s trochou trpělivosti vždy vytvořit substrát vlastní. Jde v podstatě o zapracování organické hmoty do půdy méně kvalitní, vyčerpané, nestrukturní atd. Ideálně používáme hmotu, která vznikla v rámci naší zahrady - listí, posekanou trávu, zbytky potravin, dřevní štěpku, dřevěný popel atd. Konkrétním postupem jsou principy kompostování, mulčování, zeleného hnojení a další. Bonusem je zvýšení biodiverzity, neboť rozkladné procesy v

půdě jsou součástí dalekosáhlých trofických řetězců až směrem k vyšším živočichům.

Podobně bychom měli uvažovat, pokud zvažujeme koupi organických, v horším případě minerálních hnojiv. Nedokážeme dodat živiny plodinám z materiálů, které už se přirozeně vyskytují v rámci naší zahrady? Jakou stopu za sebou zanechává těžba a zpracování některých hnojivých prostředků? Nepřispíváme k eutrofizaci, pokud to s hnojivy neumíme nebo pokud se i přes naši péči splavují do vodoteče nebo spodních vod?

"Škůdci" a "plevele" - odvěký boj a odvěká diskuze. Všechny organismy, které se v rámci zahrady nebo širšího okolí namnoží nad únosnou míru, se pouze snaží vyplnit prázdné okénko narušené přírodní rovnováhy nebo probíhající sukcese. V první řadě bychom se měli zamyslet, proč taková invaze vzniká a zda jí nedokážeme předcházet, případně zabránit přírodě bližšími prostředky. Nemám na mysli přenechávat naši úrodu někomu jinému, ale jde o to, že chemické prostředky, které nás napadají jako první, mají negativní dopady na všech úrovních uvažování. K potlačení některého hmyzu (např. mšic) se úspěšně používají třeba rostlinné jíchý (zkvašené nálevy) - kopřivová, kostivalová nebo přesličková. Na trhu existují i přírodní přípravky na bázi přirozených nepřátel cílového organismu. Použití tvrdé chemie se dá chápat jako začarovaný kruh dalšího narušování rovnováhy.

Foto -jj-

srážena k několika málo druhům, ani o hluku, emisích, vysychání a nutnosti krmít stroj benzínem nebo elektrickou. Co s tímto zvykem, nad kterým už se ani nezamýšlíme, protože ho provozují všichni okolo úplně stejně? V první řadě můžeme rozdělit zahradu na zóny - na plochy, kde je časté sekání opravdu nezbytné, na ty, které můžeme nechat střídat povyrůst (mozaikové seče), a na plochy méně využívané, kde stačí posekat 1x, 2x ročně, případně divoké kouty, kde nezasahujeme vůbec. S ohledem na živočichy, okolí a naši kondici můžeme volit stroje a nástroje poháněné vlastními silami - vřetenové sekačky, kosy...

Obraťme trend sterilních zahrad

Nevím přesně, jak se to stalo, ale během několika málo desetiletí zaplavil mysl většiny majitelů zahrad trend moderní zahradní "architektury". Společnými ukazateli jsou anglické trávníky (ve kterých je prasetník, pampeliška nebo nedejbože zcela úhlavním nepřítelem), trampolína, živý plot z tújí, laminátový bazén a obložková lože. Jako kdyby zahrada přestávala být přírodním prvkem a měla se stát součástí našich sterilních životů. Uniformně degradujeme naše blízké okolí, abychom pak mohli o to dále cestovat za přírodními krásami.

Co však může být krásnějšího a třeba i poučnějšího pro naše děti, než pozorovat zákraky přírody každý den za naším domem? -jj-

ZRNÍ zahraje Koncert pro Česko bez úložiště jaderného odpadu

Nejjasnější hvězda české hudební scény poslední dekády, kladenská skupina **Zrní**, která umně propojuje svět folku, inteligentního popu, rocku a elektroniky s poetickým filosofováním o vztahu člověka k přírodě, k sobě samému a životu, zahraje koncert, jímž upozorní na skutečnost, že náš stát (tedy vláda ČR a příslušné instituce) dlouhodobě a v tichosti chystá na svém území výstavbu hlubinného úložiště jaderného a tedy radioaktivního odpadu a svých občanů se v podstatě ani neptá, co oni na to. Přitom **nikde na světě žádné podobné zařízení v provozu dosud není**. Odpad zatím zůstává v meziskladech při elektrárnách a zraky soudných lidí se upínají k vědě, neboť výhledově (zcela realisticky) existují mnohem přijatelnější způsoby, jak vyhořelé radioaktivní články zpracovávat a dál využívat. Nemluvě o tom, že řada zemí od jaderné energie ustupuje úplně, např. sousední Německo z provozu odstavuje jednu atomovou elektrárnu za druhou. Proč ČR razí opačný trend? A ještě k tomu s tak obrovskými bezpečnostními

KONCERT pro Česko bez úložiště

jaderného odpadu

hraje kapela

Zrní

VSTUPNÉ dobroVOLNÉ

10.7. MAŇOVICE

u Pačejova, okres Klatovy, 341 01

AKCI STARTUJE TRADIČNÍ
PROTESTNÍ POCHOD A CYKLOJÍZDA

Memoriál / 18. ročník /

Miloslava Šimka

PAČEJOV-NÁDRAŽÍ → MAŇOVICE

riziky a nedozírnými následky pro krajinu a vůbec život v celém regionu, kde by úložiště vzniklo? Dopad by byl celo-středoevropský!

Koncert pro Česko bez úložiště jaderného odpadu a jeho doprovodný odpolední program proběhne v sobotu 10. 7. na louce u lesa při malebné vesničce **Maňovice**, jež leží v srdci jedné z pro úložiště vytipovaných lokalit – na **Březovém potoce** v okrese Klatovy na jihu Plzeňského kraje mezi městečky Nepomuk a Horažďovice.

I děti si přijdou na své a o úložišti se bude diskutovat.

Akci ze sousedního Pačejova od vlakového nádraží (samozřejmě s cílem v Maňovicích) odstartuje již 18. ročník tradičního protestního pochodu a cyklojízdy **Memoriál Miloslava Šimka**, pojmenovaný po proslulém komikovi, slavném místním „luftákovi“, jenž zde ještě za svého života založil občanský spolek s názvem **Jaderný odpad? Děkujeme, nechceme!**

V Maňovicích poté proběhne **moderovaná panelová diskuse** na téma státem plánované výstavby inkriminovaného úložiště na území ČR. Účastníky budou na tuto problematiku nejrůznější odborníci i představitelé veřejného a politického života. Na odpoledne je mezitím připraven bohatý program pro děti a jejich rodiče. Známa **Illegumova divadelní společnost** zde 2x předvede loutkové představení **Malá mořská víla**, připraveny jsou nejrůznější hry a soutěže. Dospělí i děti si budou moci na místě sami natisknout trička sítotiskem. A večer, jak již bylo naznačeno, kapela **Zrní** zahraje **Koncert pro Česko bez úložiště jaderného odpadu**. Akci spíše chill-outově završí známý **DJ Růžový partner**.

Pestré občerstvení (pivo/limo/víno/maso/vegetarian/vegan/sladké/slané/alko/nealko/káva) na místě k dispozici. Jeho konzumaci ostatně akci nejvíc podpoříte – je jeho prodejem financována. Navíc si budete moci na ohni opéct benefiční buřt, abyste dali najevo, „že vám úložiště v ČR není buřt!“ Opět v maso- i vegan- verzi. Prostorné parkování zajištěno, ale můžete i vlakem: ze sousedního Pačejova je to lesem nebo po silnici necelé 3 km.

Možnost přespání ve stanovém městečku u lesa na protilehlé louce. Vlastní stan, spacáky, karimatky atp. si ovšem nezapomeňte vzít s sebou.

Věděli jste vůbec, že náš stát v tichosti na svém území chystá výstavbu hlubinného úložiště jaderného odpadu (HÚJO)? NE?! Přijďte se dozvědět víc a svým jasným postojem pomoci zachránit naši krajinu. A navíc si užijete hezký, užitečný den a večer s kapelou Zrní!

Info & detaily k akci jsou postupně doplňovány na stránce [facebookové události](#). Ondřej Šturma

Fenomén strakonických zahrádkářských osad - 2.

V tomto díle miniseriálu bych se pokusil o stručnou charakteristiku jednotlivých zahrádkářských osad ve Strakonících a jejich blízkém okolí. Velmi nápomocna mi byla [bakalářská práce](#) Dominiky Krinedlové (2014), která si dala za cíl zmapovat chataření podél středního úseku řek Otavy a Volyňky. Jádrou oblasti tohoto území jsou právě příměstské strakonické kolonie. Metodika práce se z velké části zaměřovala na architektonické parametry osad i jednotlivých chat. Přesto se z ní dají čerpat zajímavé údaje i o zahrádkářských osadách, ve kterých je často stavebně-technické řešení chat upozaděno a jednotlivé pozemky a jejich objekty ani nemusí spadat do řešených a zaznamenávaných skupin. Pokusím se tak vyčlenit jednotlivé osady na základě jejich uspořádání, společných jevů a specifík.

U Hole - Osada jihozápadně od Strakonice včleněná do zalesněné krajiny. Má dobrou dopravní obslužnost, nachází se z obou stran komunikace Strakonice-Drachkov v blízkosti pískovny V Holi. Velké zastoupení rekreačních objektů, ale vzhledem k dobré dostupnosti se zde již projevuje trend přestavby na objekty trvalého bydlení. Klidná lokalita s mnoha přírodními zajímavostmi v blízkém okolí. Osada je vzhledem k větší vzdálenosti od města obsluhována především osobními auty. Výrazně se zde projevují trendy "moderního" zahradničení (technická údržba zahrad bez priority pěstování).

U Židovského hřbitova - Menší osada ležící u křižovatky silnic na Drachkov a Pracejovice - má podobné charakteristiky jako osada předchozí. Lokalita s objekty novějšího původu, geometricky členěná. Osada téměř bez doprovodné zeleně a vzrostlých stromů.

Podskalí - Liniová osada mezi obcí Nový Dražejov a řekou Otavou. Urbanisticky doplňuje výstavbu rodinných domů při komunikaci I. třídy. Z části je tvořena typizovanými rekreačními chatami, začínají v ní však převládat objekty k trvalému bydlení. Vzhledem k dobré dopravní obslužnosti se dá v budoucnu předpokládat úplné splynutí se zástavbou obce.

Ostrovec - Osada na západním okraji Strakonice vklíněná mezi železniční trať ČB-Plzeň,

řeku Otavu a její slepé rameno. Nacházejí se zde jak původní užitkové objekty, tak moderní stavby rodinného bydlení. Menší a poměrně izolovaná atraktivní lokalita nad meandrem řeky Otavy.

V Lipkách - Osada na západním okraji Strakonice sestávající ze dvou částí a rozkládající se mezi kasárnami, letištěm a řekou Otavou. Nacházejí se v ní objekty poměrně rozmanitého charakteru a pozemky různých velikostí. Lokalita s dobrou přístupností, dá se předpokládat rozvoj objektů k trvalému bydlení.

Na Kalvárii - Menší osada v sousedství předchozí. Vyznačuje se i podobnými charakteristikami. Lokalita je z části tvořena geometricky členěnými podlouhlými pozemky, z části se zde nacházejí objekty trvalého bydlení s číslem popisným.

Stará Valcha - Jedna část z propojeného celku osad v jižní části města u Blatského rybníka. Nachází se mezi silnicí Strakonice-Mutěnice a rybníkem Frýzlovka. Přírodně atraktivní lokalita ve svahu ohraničená břehovou zelení rybníka. Převládají zde objekty užitkového charakteru nebo typizované rekreační chaty. Vzhledem k horší přístupnosti má místo šanci udržet si svůj původní ráz bez zásadnějších přeměn na objekty trvalého bydlení.

Prácheňská - Menší osada rozkládající se v pásu mezi řekou Volyňkou a silnicí Strakonice-Radošovice s typickým podlouhlým tvarem pozemků.

Osada Barvínek, foto -jj-

U Blatského rybníka I, U Blatského rybníka II - Kompaktní rozlehlá osada mezi rybníky Blatským, Frýzlovkou a řekou Volyňkou. I přes změnu regulativu umožňujícího výstavbu objektů k bydlení má přeměna vzhledem k malé výměře pozemků svá omezení. Část osady má svou specifickou podobu komunitních zahrádek bez dílčího oplocení (zejména část blíže řece). Lokalita je v dochozí vzdálenosti z města. Zahrádky jsou z velké části využívány i pro zásobování pěstovanými plodinami.

Barvínek - Malá osada jako součást výše uvedeného celku. Rozkládá se nejbližší městu v sousedství strakonické teplárny. Pravděpodobně nejstarší část zahrádkářských osad. "Nahuštěná" lokalita bez dílčího oplocení.

Přední Ptákovice - Nad Chalupami - Menší osada při jihovýchodním okraji Strakonice. Je z části součástí intravilánu. Zachovává si tradiční ráz, i když obsahuje několik staveb pro trvalé bydlení.

Přední Ptákovice - U dobré vody - Malá osada mezi lesem Velká Kakada a hlavní silnicí Strakonice-ČB. Obsahuje objekty různého charakteru.

Podsrb - Malá osada navazující na rodinnou zástavbu při hlavní silnici Strakonice-ČB. Z větší části je tvořena pouze rekreačními objekty.

Sídlíště - Jeden z největších komplexů zahrádek v rámci příměstských kolonií. Nachází se mezi vrchem Kuřidlo a rodinnou zástavbou v ul. Prof. Skupy. Osada charakteristického rázu s malými rozměry jednotlivých zahrádek - celé území je v katastru nemovitostí vedeno jako jeden pozemek. Osada bez dílčího oplocení spravována zahrádkářským svazem. V místě se nacházejí objekty pouze malých rozměrů nebo jsou zahrádky zcela bez nich. Osada je přednostně využívána pro samozásobitelství plodinami a je zcela bez staveb pro trvalé bydlení.

Zahrádky osady Na Vinici, foto -jj-

ní lokalita s geniem loci a výhledy na město Strakonice a Pošumaví. Část území s uzamčenými vjezdy přístupnými pouze pro majitele zahrádek.

Na Radomyšlské - Větší osada ve svahu mezi vrchem Šibeník a Radomyšlskou silnicí. Rozmanité území s pozemky různých ploch a objekty rozdílného charakteru. Od "opuštěných" zahrádek se vzrostlými dřevi-

nami až po rodinné domy moderního stylu. Do osady od jihu "vrůstá" zástavba s infrastrukturou a lepší přístupností. Atraktivní lokalita v malé vzdálenosti od města, dá se očekávat další rozmach objektů k trvalému bydlení.

Šibeniční vrch I, Šibeniční vrch II - Největší komplex zahrádek v blízkém okolí Strakonice. Rozkládá se východně a severně pod vrchem Šibeník a je ohraničen Radomyšlskou silnicí a silnicí Strakonice-Droužetice. Atraktivní lokalita s pěknými výhledy do údolí řepických rybníků a na Radomyšlsko. Území je z větší části ve svahu, ale poměrně dobrá cestní síť a tedy i dostupnost umožňuje společně se změněným regulativem přestavbu a výstavbu objektů na trvalé bydlení. Přesto si část osady prozatím zachovává svou původní formu s podlouhlými pozemky a typizovanými rekreačními chatkami. Na místě však již vzniklo několik honosných staveb, které narušují celkový ráz území. Je pravděpodobné, že tento trend bude pokračovat. V západní části území bylo v posledních letech rozprodáno několik nových parcel zemědělské půdy.

Kolonie pod Šibeničním vrchem, foto -jj-

U Řepické zastávky - Větší osada mezi silnicemi Strakonice-Radomyšl a Strakonice-Droužetice. Lokalita s většími pozemky kolem objektu moštárny. I v tomto území lze předpokládat mnoho projektů na přestavbu a výstavbu objektů k trvalému bydlení, což už zde v minulých letech započalo. Společně s předchozími dvěma jmenovanými osadami můžeme očekávat

postupnou proměnu v oblasti regulovaného rodinného bydlení.

-jj-

Do Rovné a jejího okolí za Milošem Smatkem, lidovou architekturou i vzácnou květenou

Část druhá: Tři zajímavé zalesněné kopce severně od Rovné a završení výletu v Domanicích

Až si dostatečně užijeme všeho, co nám při troše pozornosti a vnímavosti může NPP Rovná předvést, vydáme se mezi poli a lukami rovnou k severu. Při té příležitosti určitě neuškodí na chvilku zastavit a otočit se za sebe. Nabídne se nám hezký výhled nejen na samotnou Rovnou, nýbrž i na celé Strakonicko včetně okolních kopců. Nedlouho trvajícím chůze nás potom dovede na pohodlnou a poměrně širokou zpevněnou cestu. Kdybychom se po ní pustili doprava, dorazili bychom zase zpátky do vesnice. My však místo toho budeme pokračovat opačným směrem, tedy doleva, přibližně na severozápad. Tady už přímo před sebou spatříme další z cílů našeho výletu po krajině severně od Rovné - zalesněné návrší jménem Zbuš. Jeho nadmořská výška - pouhých 449 metrů - sice nepůsobí zrovna oslnivě, navíc není ani moc rozlehlé, ovšem jeho poměrně ostrý

tvár mu v kontrastu k okolní rovině přesto dává vyniknout, proto ho určitě bez rozpaků můžeme označit za jednu z místních krajinných dominant.

Geologické podloží Zbuše tvoří především vápenec, čímž se nakonec nijak zvlášť neliší od většiny kopců v této oblasti. Hned z cesty si všimneme, jak je jeho profil v jihozápadní části nápadně jakoby "vykousnutý". Jedná se totiž o dávno opuštěný malý vápencový lom, který pochází s největší pravděpodobností z doby někdy okolo roku 1900. Vápenec se tu tehdy nejen těžil, ale také rovnou zpracovával na surové, tzv. nehašené vápno (oxid vápenatý). Tuto skutečnost ještě dnes potvrzují dvě kopulovité vápenné pece, vybudované z pálených cihel. Najdeme je při jižním okraji lomu. Aktuálně je do značné míry zakryvá vegetace, navíc už jsou propadlé jejich klenby, přesto si na nich stále můžeme prohlédnout několik zajímavých technických detailů, a tak získat obstojnou představu o jejich celkovém vzhledu, konstrukci a fungování.

Jedna ze dvou částečně zachovaných pecí - JZ úpatí Zbuše, foto Alan Šturm

Kromě plochy bývalého lomu porůstá celou Zbuš les, jenž však svou skladbou není příliš zajímavý. Je primárně určen k hospodářskému využití, tudíž ho z valné části tvoří hlavně borovice lesní a smrky. Samozřejmě nechybí ani pár listnatých stromů včetně zplanělé jabloně blízko hlavní přístupové cesty a třešně ptačí (*Prunus avium*) na jižním svahu. Nedaleko ní pode dvěma vzrostlými vrbami navíc lze objevit dobře ukrytou a velmi málo známou studánku, příhodně nazvanou "Zapomenutá". Na krajích kopce a v jeho okolí též rostou různé keře, mezi nimiž v

dubnu či květnu zcela jistě náš zrak upoutají nápadně bohatá a oslnivě bílá hroznovitá květenství střemchy obecné (*Prunus padus*). Zejména v lomu a bezprostředně při něm vládne po většinu dne intenzivní sluneční osvit a půda je sušší a skeletnatá, místy na povrch vystupuje i matečná hornina. Bylinné patro zde proto utvářejí především xerofilní trávy a dále pak např. mochny (rod *Potentilla*), pryšec chvojka (*Euphorbia cyparissias*), rozchodník prudký (*Sedum acre*) nebo hadinec obecný (*Echium vulgare*). Pokud v jarních měsících vejde trochu více dovnitř lesa, potěší nás tady skupinky modrofialových až fialových kvítků violek (rod *Viola*), porůznu roztroušených mezi stromy. V květnu a červnu můžeme dokonce najít dva zákonem chráněné druhy: ohrožený (kategorie C3) zimostrázek alpský (*Polygala chamaebuxus*) z čeledi vítodovitých a nádhernou velkokvětou rostlinu - sasanku lesní (*Anemone sylvestris*) náležející pro změnu do čeledi pryskyřníkovitých. Ta je v současnosti již posuzována jako taxon silně(!) ohrožený a ustupující, a z toho důvodu řazena do kategorie C2b. Pro obě tyto byliny představuje právě lokalita, jakou je les na Zbuši, vhodné stanoviště pro jejich výskyt. Můžeme jenom doufat, že lesní hospodaření jim do budoucna nijak významně neškodí...

Bývalý vápencový lom na Zbuši, foto Alan Šturm

Od Zbuše se nyní po stejné zpevněné cestě, jíž jsme sem přišli, vydáme západním směrem, přičemž překročíme koryto nám již dobře známého Rovenského potoka. Kousek za ním se

cesta dělí ve dvě. My se pustíme přibližně na sever, souběžně s potokem. Pěšina se posléze stočí k severovýchodu a přivede nás na okraj dalšího ze zalesněných vrchů v této oblasti, kterým je Sedlina. Ta je o něco vyšší (přes 480 m n. m.) a podstatně rozsáhlejší než jižněji položená Zbuš. Les na Sedlině je také ze značné části hospodářsky využíván, nicméně o něco šetrněji než na Zbuši, a navíc je svou skladbou rozmanitější, s větším podílem listnáčů. Okrajový lem keřového patra se tu skládá hlavně z trnek (*Prunus spinosa*) a šípkových růží (*Rosa canina*). V západním úseku lesa se rozprostírá přírodní památka Sedlina o celkové ploše 7,76 ha vyhlášená ONV Strakonice roku 1985. Důvodem ochrany je výskyt vzácných druhů převážně vápnomilných květin. V první řadě se jedná o silně ohroženou (kategorie C2) orchidej vstavač bledý (*Orchis pallens*), který se jinak spíše vyskytuje na jižní Moravě, kdežto v Čechách jen velice sporadicky. Momentálně je tady spolehlivě doložen pouze na třech(!) místech, z toho jedině se nachází jižně od Prahy, a to je právě Sedlina u Rovné. Tento druh byl v dotyčné lokalitě poprvé zaznamenán v roce 1955. Největší počet kvetoucích jedinců od tohoto data zde pak byl napočten v dubnu minulého

roku - plných 32 kusů. Ze vstavačovitých (orchideje) se na Sedlině dá nalézt ještě - ovšem v malém počtu - krušík tmavočervený (*Epipactis atrorubens*). Dále staří známí ze Zbuše, tedy sasanka lesní a zimostrázek alpský, jejichž výskyt v PP Sedlina je však daleko početnější. Potom je třeba zcela jistě uvést hlaváč fialový (*Scabiosa columbaria*), vítod chocholatý (*Polygala comosa*), kozinec sladkolistý (*Astragalus glycyphyllos*) nebo několik druhů violek. Na severozápadním kraji lesa též najdeme poměrně vzrostlý a hezky utvářený exemplář jalovce obecného (*Juniperus communis*).

Sasanka lesní, zimostrázek alpský, foto Alan Šturm

Co se týká živočichů, kteří žijí buď v lesích na Zbuši a Sedlině, nebo v polích a lukách okolo nich, tak v tomto případě se dá naopak hovořit v zásadě o běžných druzích. Jedná se hlavně o značně přemnoženou srnčí zvěř, dále zajíce, veverky, lasici hranostaje (*Mustela erminea*), lasici kolčavu (*Mustela nivalis*) či ježka západního (*Erinaceus europaeus*). Z ptáků bych zmínil káň lesní (*Buteo buteo*), poštolku obecnou (*Falco tinnunculus*), bažanta obecného (*Phasianus colchicus*), sojku obecnou (*Garrulus glandarius*), drozdy, strakapoudy a datla černého (*Dryocopus martius*). Plazi pak jsou zastoupeni slepýšem křehkým (*Anguis fragilis*) a ještěrkami, jimž vyhovují především sluncem prohřáté kameny a skalky v lomu při kraji Zbuše.

K vrchu Sedlina považuji za nutné uvést na úplný závěr ještě důležitou informaci pro změnu rázu dějepisného. Archeologický průzkum v místě, konkrétně na severovýchodním okraji lesa, tedy již mimo vlastní chráněné území přírodní památky, přinesl nález velmožské pohřební mohyly z pozdní

doby halštatské (zhruba 550 - 450 př. n. l.). S ním je spojen odkryv cenných předmětů, uložených do hrobky spolu se zesnulým, především dvoukolého vozu a bronzových nádob.

Od Sedliny se následně pustíme přímo k západu. Procházet budeme lokalitou "Za Lesy", přičemž po levici budeme mít zalesněný vrch Hájek okrouhlého tvaru, po pravé ruce naopak otevřenou krajinu, v níž převažují zemědělsky obdělávané plochy. Na jejich lemech a okrajích cestiček mezi nimi se můžeme potěšit pohledem na prostý a neokázalý půvab různých polních plevelů - např. violky /macešky/ rolní (*Viola arvensis*), violky trojbarevné (*Viola tricolor*), penízku rolního (*Thlaspi arvense*), kokošky pastuší tobolky (*Capsella bursa-pastoris*), barboroky obecné (*Barbarea vulgaris*), chrastavce rolního (*Knautia arvensis*), máku vlčího (*Papaver rhoeas*), vikve ptačí (*Vicia cracca*), čičorky pestré (*Securigera varia*) nebo rmenu rolního (*Anthemis arvensis*).

Mezi poli posléze dojdeme k severovýchodnímu cípu dalšího lesa, který se nazývá Slíďová a pokrývá stejnojmenný kopec o nadmořské výšce 494 metrů. Nyní už budeme pokračovat pro změnu lesní cestou, po níž se dostaneme až na vrcholek. Samotný les, skrze nějž půjdeme, nás pravděpodobně moc nenadchne. Především na severním svahu je momentálně ze značné části vykácen a na mnoha místech se stále povalují hromady odřezaných větví. Na jižní straně je sice v podstatně lepším stavu a celistvější, avšak jeho druhová skladba také není ničím zvláštní. Opět se nacházíme v běžném hospodářském lese s převládajícími borovicemi. Bylinné patro tu reprezentuje několik druhů lesních trav, dále violky, sasanky lesní a zimozrázek alpský (ve větší míře hlavně na vrcholu a v jižní části kopce). V

Vstavač bledý, kruštík tmavočervený, foto Alan Šturm

jihozápadním výběžku lesa, přímo nad cestou do Domanic, se pak nachází pár vápencových skalek porostlých mochnou. Dále směrem k jihu, kde k domanické cestě přiléhá pole, můžeme objevit kamejku rolní (*Buglossoides arvensis*), zástupkyni čeledi brutnákovitých, kterou kráší malá květenství složená z jednoduchých pětičetných bílých kvítků, připomínajících tvarem hvězdičky. Odtud se nám rovněž naskýtá celkem působivá vyhlídka na rybníčky v nedaleké oboře Spálenka, na Horní Řepický neboli Poddomanický rybník, na ves Domanice a vrchy v jejím okolí (Vostrý, Ryšovy, Tisovník, Březový vrch, V Borcích).

Po té, co se dostatečně pokocháme výhledem, vyrazíme - teď už bez velkého otálení - po hlavní cestě rovnou na Domanice, což znamená směrem k severozápadu, majíce les pořád po své pravé straně. Na konci lesní cesty, v místě jejího styku s asfaltovou ulicí, spatříme rozcestník značených turistických tras. Od něho se dále vydáme doleva. Budeme-li mít štěstí, podaří se nám nejspíše na okraji asfaltky či někde v příkopu natrefit na poslední botanickou zajímavost dnešního výletu. Mám na

Vrch Slíďová od severovýchodu, foto Alan Šturm

(podle zjištění archeologů). Dnes už z tvrže dávno nic nezbyvá a na jejím místě stojí dům č. p. 16. Jedinou zajímavou památkou současných Domanic tak představuje pěkná návesní kaple stojící uprostřed vesnice při hlavní silnici na Radomyšl. A právě tady také najdeme autobusovou zastávku, jedno ze dvou míst, odkud se můžeme vrátit zpátky do Strakonice. Další možnost pro návrat pak nabízí vlaková zastávka, k níž dojdeme po asfaltované cestě odbočující ve vsi z hlavní komunikace směrem k západu.

Alan Šturm

mysli poměrně vzrostlou a výraznou léčivku z čeledi hluchavkovitých nazývanou srdečník obecný neboli buřina srdečník (*Leonurus cardiaca*), dnes už druh vzácnější, náležející do kategorie C4a.

No, a již jsme konečně v závěru naší výpravy! Procházíme Domanicemi - malou jihočeskou vískou, která čítá pouhých asi sedmdesát obyvatel a nemá ani status obce. Spravována je totiž nedalekým městysem Radomyšl. Vesnice se navzdory tomu může chlubit vcelku dlouhou historií; vždyť první písemná zmínka o ní se datuje k roku 1327, kdy je jako zdejší pán a držitel tvrže uváděn Hroznata z Domanic. Místní šlechtické sídlo bylo vystavěno ponejvíce ze dřeva, a zřejmě proto zaniklo již v polovině 16. stol. následkem rozsáhlého požáru

Běloskvrnka lísková

Běloskvrnka lísková, nazývaná také lískovnice šedá (*Colocasia coryli*), je zástupce můrovitých (*Noctuidae*). Tento motýl létá od května do července. Dospělce jsme vyfotili 29. 5. 2021 na sloupu u zámku v Chanovicích. V rozpětí měří tento druh 34-38 mm. Vyskytuje se od nížin do hor, má rád listnaté lesy (hlavně bučiny), smíšené lesy, zahrady, parky a aleje. Housenka je ve zbarvení a i v kresbě velmi proměnlivá. Živí se od června až do počátku října na různých listnatých dřevinách. Přezimují kukly. Housenku jsem našla 6. 8. 2014 u Oselec pod památným bukem, 20. 9. 2016 v lese u Chanovic na javoru klenu (viz fotka) a 10. 8. 2019 na výletě se ZO ČSOP Strakonice v Horní Vltavici na lísce. Připadá mi trochu podobná housenka štětconoše ořechového, která je však větší a má jen jeden štěteček dočervena, kdežto u lískovnice může být těchto štětečků více.

Eva Legátová

Použitá literatura:

MACEK, J. a kol.: Noční motýli II. – můrovití, Academia, Praha, 2008.

MACEK, J. a kol.: Noční motýli I. Academia, Praha, 2007.

Foto Eva Legátová

Večer s dokumentem 89. díl - Zastavte vymírání

Režisér oscarového snímku Zátoka (viz [Kompost č. 1/2020](#)) Louise Psihoyos uvedl v roce 2015 další poutavý environmentální dokument Zastavte vymírání. Tematicky v něm navazuje na předchozí problematiku - masakry delfínů v japonské zátocce Taiji. Prostor tentokrát dostává lov a obchod s ohroženými druhy zvířat a negativní změny v oceánech v důsledku globální klimatické změny. Stejně jako Zátoka je i tento film směsicí faktografie a investigativní žurnalistiky prostřednictvím mapování ilegálních podniků.

Přirozená rychlost vymírání druhů se odhaduje na jeden druh z miliónu za rok. V současné chvíli je tento proces zhruba 1000x rychlejší. Nacházíme se tedy v bezprecedentní éře označované jako šesté masové vymírání. Za 100 let by mohlo být tímto procesem postiženo až 50 % všech pozemských druhů. "Jako kdybychom žili v době dinosaurů, ale můžeme s tím něco udělat." Toliko ke všeobecnému úvodu.

Tvůrci dokumentu se snaží ke zvrácení tohoto nepříznivého vývoje přispět dvěma způsoby. V první řadě poodhalit světu zase o něco více z fascinující krásy divoké přírody. Např. prostřednictvím ikonického plejtváka obrovského, který jako jeden z mnoha druhů přispívá do bioakustického muzea v Cornellu - největší sbírky audionahrávek zvířat na světě. Podobným projektem je Fotoarcha - zdokumentování vymírajících druhů, které má v lidech vzbudit zájem o tento problém.

Podobným projektem je Fotoarcha - zdokumentování vymírajících druhů, které má v lidech vzbudit zájem o tento problém.

Druhým způsobem jsou přímé investigace spotřebního řetězce produktů z některých divokých a ohrožených druhů zvířat. Na základě této praktiky byla v minulosti uzavřena jedna z věhlasných amerických restaurací pro podávání masa velryb. Nyní se novináři pouštějí do temných zákoutí asijských tržnic a podniků, aby zde odhalili nelegální obchod s částmi těl ubývajících žraloků a mant. První jmenovaná skupina zvířat je dosud ve velkém měřítku decimována pro své ploutve. Produkt, který je v Číně jakýmsi statusovým symbolem pro údajně léčivé účinky, jež mu lživě připisuje tradiční medicína. Na druhou stranu je ukázána mocná zbraň v podobě médií - záběry obřezaného žraloka se staly klíčové pro osvětovou kampaň v Číně. Jejich tvář se stal slavný basketbalista Jao Ming a výsledkem bylo snížení poptávky po žraločích ploutvích o 70 %. Dokumentaristé pod kamufláží obchodníků odhalují v Hongkongu největší továrnu na zpracování žraločích produktů.

Osud podobný tomu žraločímu stihl dalšího živočicha ze skupiny paryb - mantu obrovskou. Ta je také lovena pro produkt propagovaný čínskou medicínou - pro své žábry. Film ukazuje jednu z cest i pro malé indonéské vesnice, které jsou na lovu závislé - proměnu obchodu s těmito zvířaty na profit z jejich ochrany a vytvoření zajímavého turistického cíle.

Druhá rovina dokumentu se věnuje problematice globální změny klimatu, která se

Druhá rovina dokumentu se věnuje problematice globální změny klimatu, která se

nejcitelněji projevuje na oceánských ekosystémech (40procentní úbytek planktonu a okyselování), ale svým spotřebním chováním ji můžeme ovlivnit my všichni. Emise CO₂ jsou poutavým způsobem zachyceny pomocí speciálních kamer. Problematika mnohonásobně agresivnějšího metanu pak úniky z tajícího permafrostu a z žaludků přežvýkavých hospodářských zvířat. Je zopakována alarmující informace - 3/4 veškeré zemědělské půdy jsou využívány pro produkci krmiv, což je naprosto neudržitelný stav.

Závěr dokumentu patří možná až zbytečně monumentální videomappingové kampani v amerických městech, která má za cíl vzbudit zájem a soucit lidí s životním prostředím. Osobně jsem toho názoru, že sounáležitost s přírodou je ve velké části populace přirozeně zakořeněna a k poškozování dochází jaksi "bezděčně" pohodlností a běžným spotřebním chováním. To, co stále ještě chybí, jsou konkrétní návody, jak svými dennodenními činnostmi škodit co nejméně. Na úplném konci filmu je tato mezera naštěstí vyplněna. Kromě snižování spotřeby masa a živočišných produktů, volby zelených politických kandidátů a upřednostňování obnovitelných zdrojů energie se přidává ještě bojkot produktů z divokých a ohrožených druhů zvířat.

Dokument se slovenským dabingem je možné zhlédnout [zde](#). -jj-

Pozvánky - červenec 2021

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Úklid Mlýnského náhonu

pondělí 12. 7., 14 hod., parkoviště u Moiry

Úklidová akce v rámci příměstského tábora ve škole angličtiny Helen Doron Strakonice. Rukavice a pytle na odpad budou připraveny na místě. Pořádá Ekoporadna při ŠK a Helen Doron Strakonice. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve:

Středeční zastavení

ST 14. 7. Sdílení, ztišení, inspirace. Krátké literární ukázky, tentokrát **např. z díla Zdeňka Matějčka**. Sraz v 16:30 před pobočkou Za Parkem, po dohodě se může akce konat uvnitř, ale případně i venku.

Přírodovědný výlet: vrch Křemelná a okolí – cca 10 km

SO 24. 7. Sraz v 6:45 před nádražím ČD. V 6:53 odjezd vlakem s přeseďákem do stanice Hartmanice, Dobrá Voda. Tam nás bude čekat Ing. Josef Pecka, šumavský průvodce (poplatek 100,- Kč, až na místě). Půjdeme po zpevněných cestách na vrch Křemelnou a zpět na Dobrou Vodu na autobus. Jede v 17:47, přeseďák se pak v Sušici a Horažďovicích předměstí. V Dobré Vodě možnost navštívit kostel či muzeum. Trasu lze po dohodě upravit. Více na www.csop-strakonice.net nebo v ŠK Za Parkem (Husova ul. č. 380).

Výstavy

Výstavka rostlin na určování (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. Pokračují i dlouhodobé akce – **Místa s přírodními zajímavostmi, Nejlepší knihy aj.**

Poznámka

Plánované akce jsou vyhlášeny, ale **vzhledem k aktuální epidemiologické situaci může dojít ke změnám**. Bližší informace v knihovně, na 380 422 720 nebo na hrdlickova@knih-st.cz. -ah-

Pozvánky odjinud:

Sblížení: Lidé a velké šelmy Šumavy

Hnutí Duha, Muzeum Šumavy a Správa Národního parku vás zvou na výstavu, která bude probíhat **od 7. června do 31. prosince 2021 v Muzeu Šumavy v Sušici**. **Otevírací doba:** úterý-sobota 9-17 hod., neděle 9-12 hod. (polední přestávka 12:00-12:45).

Drobné smetí

Projekt hal u Hrdějovic se uskuteční na jiném místě

Dlouhodobé nesrovnalosti a odpor veřejnosti prozatím přerušil plánovanou výstavbu logistického centra nedaleko Českých Budějovic. Investor zde od záměru upustil a projekt by měl být realizován na jiném místě poblíž krajského města. Více informací je k dispozici [zde](#).

Bude se znovu jednat o možném vyhlášení pátého národního parku

Již mnoho let diskutovaný záměr vyhlášení Národního parku Křivoklátsko přijde opět na přetřes. Měli by o něm jednat stře-dočeští krajské zastupitelé. Více viz [zde](#).

Velkolom ČSA by se měl proměnit v obří jezero

Do tří let by měla být ukončena těžba ve velkolomu ČSA na Mostecku. Revitalizační projekt počítá kromě vodní plochy i s výrobou elektřiny obnovitelnými způsoby. Více se dočtete [tady](#).

Jaký má rostlinná strava vliv na průběh onemocnění COVID-19?

Téměř 3000 zdravotníků se účastnilo výzkumu, který se snažil vysledovat přímou souvislost mezi způsobem stravování a průběhem infekce SARS-CoV-2. Výstupy studie přeložené do češtiny si můžete přečíst [zde](#). -jj-

Literární okno

Greta Thunberg - Náš dům je v plamenech

"Nikdo není příliš malý na to, aby něco změnil."

O téhle knize začnu trochu zešíroka. Za dobu, co jsem ji měl půjčenou, zahlédlo Gretu na obálce v její ikonické žluté pláštěnce větší množství lidí. Věděl jsem, že jde o osobu, která vyvolává určité kontroverze, ale setkat se několikrát s rozladěnými obličejemi nebo s poznámkami typu: "ty čteš Gretu, jo?", to mě teprve přesvědčilo o tom, jak moc tahle aktivistka některým leží v žaludku. A vlastně doteď moc netuším proč. Ironií pak zůstává, že převážnou část knihy nenapsala ona, což byl možná dopředu promyšlený tah editorů.

Text se skládá ze dvou dílů. Pod tou první pod názvem Scény od srdce je sice podepsána celá čtyřčlenná rodina Thunbergových, ale o většinu kapitol se postarala Gretina matka. Druhou, kratší a spíše závěrečnou částí je pak soupis Gretiných proslavů z nejrůznějších akcí.

Scény od srdce jsou velmi otevřenou výpovědí rodičů o dětství a dospívání obou dcer. Nic zajímavého, řekli byste. Rodina Thunbergových však byla stížena krizí v podobě psychického onemocnění obou dívek. Poruchy autistického spektra projevující se komplikacemi s příjmem potravy a dalšími problémy, které v jeden čas takřka znemožňovaly normální chod života. Malena Ernman, slavná švédská operní zpěvačka, musela z větší části překopat svou slibně rozběhnutou kariéru, aby se mohla naplno věnovat své rodině. Český název knihy je tak možná nezamýšleným dvojsmyslem vystihujícím nejen globální environmentální krizi, ale také hlubokou krizi rodinnou.

V diskuzích nad postavou Grety se často objevují slova jako manipulace, využívání nebo neupřímnost. Osobně doporučuji všem, aby se s textem seznámili. Těžko vypisovat konkrétní reálie, když existuje natolik niterná výpověď matky o její dceři. O tom, jak se v jednu chvíli celá rodina nacházela na kolenou, aby posléze prostřednictvím zájmu o environmentální témata našla sama sebe. O tom, jak se z malé ustrašené holky stává během několika měsíců odvážný řečník ekologických mýtinků. Je to příběh, který by měl namísto konspi-

GRETA THUNBERG

Náš dům je v plamenech

račních teorií přinášet fascinaci a odvalu.

Kromě Gretina příběhu je další zajímavou rovinou knihy proměna její matky. Zaužívaný materiální pohled na svět se pod tíhou nových informací mění; možná z velké části vzájemnou konfrontací s názory dospívající dcery. Malena Ernman reflektuje na pozadí globální environmentální krize vzrůstající podíl psychických problémů a onemocnění ve společnosti jako pří-
mý důsledek. Naše neustálá honba za blahobytem ničí životní prostředí z nás dělá chronicky nemocnou a vyhořelou společnost.

V informacích z proslovů Greta i trefných přirovnání její matky můžeme zachytit jednoduché, i když pro většinu společnosti zatím nepřijatelné poselství. To, co zatím pro záchranu životního prostředí děláme, je žalostně málo. Pod nekonečnými rozhovory o udržitelném rozvoji a vznosnými hesly klimatických konferencí tiká časovaná bomba. Pokud máme zvítězit, bude třeba mnohem více než dílčí změny a drobná uskromnění. Budeme muset radikálně změnit svůj celkový náhled na naše fungování na Zemi. Nacházíme se v období, kdy je ještě život takový, na jaký jsme zvyklí, stále možný díky ekosystémovým rezervám. Žijeme v mlze dohadů a protahování času, který už není k dispozici. Myslíme si, že když budeme pokračovat stylem, který nás přivedl na hranu propasti, něco se změní nebo nás někdo zachrání.

Ten příběh (mnoha lidmi považovaný za neupřímný) o holce, která si jednou místo školního vyučování šla sednout před švédský parlament, asi známe všichni. Tahle kniha je nejen o tom, PROČ se to stalo, ale také o tom, CO se všechno muselo stát, aby to vůbec bylo možné.

Knihy je k dispozici ve fondu ŠK. -jj-

O kraji hýřícím barvami a krásou

Letošní chladné a deštivé jaro pomohlo aspoň částečně doplnit zásoby spodní vody a oživit půdu, a i když noční mrazíky byly pro nás i pro přírodu nepříznivé, stejně jsme mohli na krajině vidět, jak si po suchých letech oddychla a zazelenala se. Radost jsme z toho měli asi všichni do jednoho, jen jsme se lišili v tom, co kdo z nás pokládá za normální, za hezké, za žádoucí, za přirozené, za příznivé... Vycházíme každý z jiných vzpomínek, zkušeností i z převzatých představ.

Z mého pohledu je to letošní osvěžení rozhodně o moc lepší než stav z let 2017-2019, jenomže to je všechno – a je to málo. Patřím k pamětníkům, kteří mohou srovnávat s dobou šedesátých let minulého století, a protože ráda mluvím s lidmi ještě staršími a čtu staré knížky, vím i o tom, jak to bylo ještě dříve. Chcete-li, vydejte se s námi například do podhorského kraje popsaného před více než 100 lety Jindřichem Šimonem Baarem v povídce „Skřivánek“. Vžijte se do role pantáty, kráčejičího mezi poli a vnímajícího při návratu ze zaprášené Prahy krásu rodného kraje, plného života:

„... Kolem něho probouzel se krásný májový den. Boží slunce vyhouplo se z bílých obláčků jako z peřin a teple hřálo starcovi do zad, až si musil kazajku rozepnout. Nad rybníky trhaly se a mizely ranní páry, ohromné porosty smrkové černaly se po úbočích hor jako na střechách, svěží zeleň bříz, buk a klenů měkce jako mech prosvítala mezi nimi. Žita se právě metala. Modravé, brunátné klásky vytahovaly se z úzkých pochev listů, klátily a vlnily se na dutých, kolénkatých stéblech jako zelená voda na rozbouřeném jezeře. Čiperný větřík šuměl v kvetoucích korunách jabloní, jimiž silnice byla lemována po obou stranách, ptáci si v nich sháněli snídani, prozpěvovali si při tom, Skřivánek je chválil a povzbuzoval...“

*... Sýkorky, pěnkavy i strnadi jako by strýci rozuměli. Vesele si povídali, skřivani vznášeli se do výše nad lány polí i luk a vlaš-
tovky jako šípy kmitaly se vzduchem. Potůček radostně bublal jako malé dítě na prsou matčiných, jeho břehy žlutly se blatouchem i pryskyřníkem, růžové vstavače a bělavá řeřišnice tvořily celé koberce na smaragdové půdě trávníků a luk. Drobné kapky rosy jako nejčistší průhledné dýmky trásly se na stéblech, květech i listech, chvěly se radostí a jiskřily na slunci, až Skřivánkovi oči přecházely. Celý širý kraj vydychoval libé vůně, hýřil barvami a krásou, sálal zrovna teplem a silou, kypěl plodností, úrodou a radostí...“*

Dnes by se Anton Skřivánek na té samé silnici rozhlížel hlavně po autech, aby ho nějaké nepřejelo. A ani na pěšině by nebyl zaplaven barvami, vůněmi a libými zvuky - byl by obklopený především jednotvárně zelenými lány a tichem nebo případně vzdáleným hučením motorů. Ptáčky zpěváčky by (snad kromě svého jmenovce skři-

Jednou z přibývajících aktivit je zakládání druhově pestrých louček v obcích, foto Jakub Čimera

vánka) viděl jen v alejích a tu a tam v obcích, kudy by jeho cesta vedla. Zrovna tak se s nimi mohl, i tehdy, setkat na některých místech v Praze, třeba u řeky, a snad by si na to i vzpomněl, pokud by mu nepřišlo na mysl spíše to, jak hleděl do ulic velkoměsta z hradu, od sochy sv. Václava:

„... Kam pohlédl, vyrůstaly věže, nadouvaly se kopule, ježily se komíny a střechy, svítila okna, bělaly se štíty a průčelí domů, k špinavé zakalené obloze mdlou září sluneční táhly se pruhy šedého dýmu... Ať se namáhal jak chtěl, nikde nespatriil, jak byl zvyklý, modravé hory šumavské, odnikud nesmály se na něho zelené louky... Jenom nesmírné moře kamenné, jak o něm slyšchal a čítal, leželo pod ním... a už i ucho jeho vnímalo zvláštní rachod a hukot, jakoby vzdálené bouřky...“

Kdo zná povídku celou (nebo jiné podobné knihy a vyprávění), ví, jakou dřinou a velmi často i bídou byla tehdejší pestrost a vůně venkova vykoupena. Jde víceméně o skutečný příběh autorova krajana. J. Š. Baar s pobavením vykreslil jeho furiantství, puntičkářství, předsudky, hlavní pro něj ovšem byla oslava jeho pracovitosti a dalších dobrých vlastností, typických pro obyčejné rolníky té doby. Už tehdy bylo zřejmé, jak velký vliv bude mít na naše životy moderní technika – a že nebude jen příznivý. Vracet se k namáhavému způsobu života našich předků by se dnes nikomu moc nechtělo, k jejich střídmosti také ne, ale to obojí nás v budoucnu podle všeho čeká tak jako tak, pokud si budeme koledovat o ještě výraznější problémy, než jaké jsme svou pohodlností a plýtváním přivodili. Jak tomu předejít, to nikdo z nás přesně neví.

Ale aspoň to, co víme, dělat můžeme. Řekne se, že jsou to drobnosti, jenže pospojované dohromady svou váhu mají. Inspirační může být, mimo jiné, pořad z archivu ČT pořad „Nejbližší krajina“ (viz [zde](#)) o vlastním ovlivňování okolního prostředí – o láskyplně opečovávaných parcích a zahradách, o pěstitelských kurzech pro veřejnost, o skupince muzikantů hrajících jen tak pro radost pod širým nebem, o hřištích lákajících k aktivnímu odpočinku, o oživení vnitrobloků, o alejích kolem Brna, propojujících městskou zeleň s předměstskou, o snaze vytvořit přímo ve městě „zelenou síť“ a chodit tudy místo cest autem... Je pěkné slyšet takové výpovědi, jako je tahle: „... Ta revitalizace toho vnitrobloku má zpětný dopad na ty lidi, takže vlastně ten park převychovává pomalu, ale jistě, nejenom dospělé, ale děti, nás všechny...“ Moc bych si přála, aby tato slova náhodně oslovené brněnské paní nebyla něčím ojedinělým – aby se takové myšlenky a činy ujaly všude, kde je to jen trochu možné. Včetně té naší převýchovy. Vlastně, ta je asi tím vůbec nejdůležitějším... **-ah-**

Červencové zajímavosti Jirky Wagnera

Červenec, léto, prázdniny – prostě idyla! No, nenechme se mýlit. Červenec přináší i bouřky a zničující kroupy! Třeba Kosmas zmiňuje, že 2. července 1250 spadly veliké kroupy, které nejen na polích a sadech vše potloukly, ale i „způsobily velkou záhubu dobytka, ptactva rozličného druhu, též mnoho lesní zvěře pobily“... Snahy zabránit nejhoršímu dopadaly i tragicky. Jako třeba v Počátkách, když 13. 7. 1574 se proti bouři zvonilo, „udeřil hrom do věže a zabil dva zvoníky“, jak píše Jan F. Beckovský ve své Poselkyni starých příběhů českých. V Zápiscích rodiny Sudovy o Jindřichově Hradci je zase zapsáno, jaká dne 26. 7. 1825 bouře s kroupami a s velkým povětrím přišla, že vítr nejen bořil stavení, ale že i „dříví zabilo sedláka ve Vydří, selku ve Žďáře a políkenského Macha vítr odnesl z Políkna až ke Žďáru vzduchem...“ Pane jo!

A to už mi nezbývá místo na dlouhé lijáky, povodně či na palčivá sucha. - To aby měl Pán Bůh čtyři ruce, aby nás od všech těch červencových kalamiť uchránil! Tak pohodové léto!

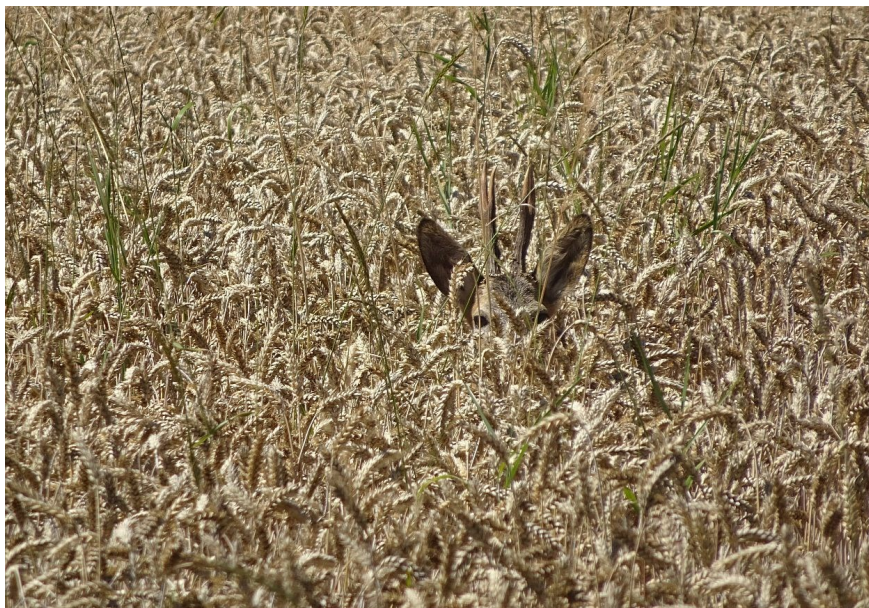

Foto Jiří Wagner

PO BOUŘCE PÁLÍ

slunce zas.

A další už

hřímání v dáli.

JEZ ŠUMNĚ HUČÍ.

Rybáři pod ním

v řece

stojí a mlčí.

SLEPÝŠ. SETKÁNÍ

náhodné.

Zpestření mého

letního dne.

SLUNCE DODALO

ránu krásy.

Hrdličky

zas vícehlasy.

(k Práchni)

KRÁČÍM SILNICÍ.

Poledne.

Hlava srnce

v zralé pšenici.

Píseň o lesní jahodě

Jednou jsem náhodně viděla na internetu krátké video z čísi kuchyně: dřez napuštěný vodou, po hladině plavou velké rudé jahody a mezi nimi se spokojeně cachtá asi tak dvouletá holčička. Honí lákavé plody kolem sebe, občas si zobne, občas nabere a nabízí. Tak jsem se tomu pousmála, vzpomněla jsem si na naše děti, jak také vždycky rády krmily všechny kolem sebe - a to bylo celé, žádný větší dojem ve mně ten kýčovitý obrázek nezanechal.

Přece jenom jsem si ho ale zapamatovala - a teď se mi hodí na úvod k červencové literární ukázce. Tak nějak pro porovnání s tím, jak působivé jsou **verše Jaroslava Seiferta o lesní jahůdce ze sbírky "Šel malíř chudě do světa"**. To slovo "chudě" se týká Mikoláše Alše, k jehož prostým kresbám byly básně napsány. Vztahuje se ovšem i k tomu, jak zdánlivě obyčejné zážitky si můžeme při čtení vybavovat - třeba zrovna ty milé chvíle v lese, kdy "padne oko na jahůdku" a je s tím spojené překvapení a objevitelská radost. Mít je všechny na dosah, to by nebylo takové. A žádné kupované ovoce nemá tu zázračnou chuť, jako když si skutálíte na jazyk něco, co je jen o kousek větší než kapka rosy a v čem se sešly všechny vůně lesa. Tak na zdraví a na prázdniny - ať se nám všem co nejvíc vydaří!

Píseň o jahodě

*Jde děvčátko, jde po úbočí
a od pláče má vlhké oči...
... Přemýšlí hořce o svém smutku –
vtom padne oko na jahůdku,
která tu skromně v trávě voní.
A holčička se shýbá pro ni.
Když zvedla ji, hned ochutná ji
a už se očka usmívají. -ah-*

Foto -ah-

Zdraví a strava

Kukuřičné placky

Ingredience: plechovka kukuřice (340 g), 2 velké mrkve, 2 jarní cibulky, 4 lžíce hladké mouky, 4 lžíce jemných ovesných vloček, lžíce vody, lžíce oleje, 3 lžíce lněného semínka, lžička sladké papriky, sůl a pepř

Postup přípravy: Všechny ingredience kromě ovesných vloček a lněného semínka dáme do mixéru a umixujeme v hladkou hmotu. Nálev z kukuřice si necháme a vsypeme do něj umixovanou lněnou semínka (k rozmixování lněných semínek používám smoothie mixér příp. můžete použít hmoždíř) a necháme odstát, dokud se semínka nenasáknou. Pak je do hmoty přidáme spolu s ovesnými vločkami a zamícháme. Na pánvičce si rozpálíme trošku oleje (ne moc, aby se pak hmota na pánvičce nerozpádala, spíše mít sušší pánvičku) a opékáme z každé strany do křupava. Můžeme podávat samotné se zeleninovým salátem nebo s brambory, bramborovou kaší apod.

Foto Kristýna Křivancová

Lasagne

Ingredience: bezvaječné lasagne, pytlík sójového granulátu, 2 malé plechovky rajčatového protlaku, menší cibule, 2 lžíce sójové omáčky, 2 lžíce oleje + olej na smažení, 3 lžíce vody, 50 g rostlinného másla, 50 g hladké mouky, 500 ml rostlinného mléka, sůl, pepř

Postup přípravy: Nejdříve vsypeme sójový granulát do misky spolu se sójovou omáčkou, olejem, solí a vodou a necháme vyluhovat cca půl hodinky (můžeme i déle). Osmažíme cibulku na oleji, přidáme vyluhovaný sójový granulát, který osmažíme do lehkého zhnědnutí, přidáme rajčatový protlak a zředíme vodou do husté omáčky (podle preferencí můžeme přidat i koření – sušený česnek, bazalku, oregano...), můžeme i dosolit podle chuti.

Ve vedlejší hrnci si připravíme bešamel – necháme rozehřát máslo, přidáme hladkou mouku – vznikne nám jíška, do které přiléváme mléko, a tak nám vznikne hustá

omáčka, kterou osolíme, opeříme.

Do hrnce si cikcak naskládáme lasagne a přelijeme vroucí vodou, necháme trochu změkhnout. Poté si připravíme pekáček, vyložíme pečicím papírem, dáme vrstvu lasagní, které vytahujeme z hrnce za pomoci např. vidliček, pak vrstvu rajčatové omáčky se sójovým granulátem a poté bešamel. Takto vrstvíme, až nám dojdou ingredience, ale poslední vrstva musí být bešamel bez rajčatové omáčky na lasagních, příp. můžeme posypat jakýmkoliv veganským sýrem. Pečeme v předehřáté troubě na 180 °C 30-35 minut.

Dortík na plech

Ingredience: 450 g hladké mouky, 350 g třtinového cukru, 2 čajové lžičky jedlé sody, 2 čajové lžičky prášku do pečiva, ¼ čajové lžičky soli, 3 čajové lžičky jablečného octa, 150 ml oleje, 480 ml sójového mléka, 1 plechovka kokosového mléka, 1 rostlinné máslo (250 g), kokosová smetana (Lidl), 3 lžíce moučkového cukru, ½ balíčku Lotus sušenek namixovaných najemno

Foto Kristýna Křivancová

Postup přípravy: Troubu předehřejeme na 180 °C. Smícháme suché ingredience. Ve vedlejší misce smícháme mléko s jablečným octem a necháme cca 5 min. stát. Pak tuto tekutou směs přidáme k suchým ingrediencím, přidáme olej a metličkou mícháme do hladkého tekutějšího těsta. To nalijeme na plech a pečeme cca 30 až 40 min (horkovzduch 30 min.). Vyndáme z trouby, když začnou hnědnout okraje. Necháme vychladnout a mezitím si připravíme krém.

Vyšleháme máslo s moučkovým cukrem a poté přidáváme kokosovou smetanu a ztuženou část kokosového mléka (tu získáme tak, že dáme alespoň na jeden den plechovku do lednice). Vznikne méně kompaktní a

nadýchaný krém. Potřeme tímto krémem vychladlý korpus, zamačkáme do krému maliny (příp. borůvky, jahody...) a posypeme posypkou z Lotus sušenek.

Kristýna Křivancová

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,

Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Ondřej Kofroň, Ondřej Šturma, Alan Šturm, Jirí Wagner, Eva Legátová, Kristýna Křivancová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2021

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE